



NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Kielcach

LKI.410.004.03.2023

Andrzej Bętkowski
Marszałek Województwa Świętokrzyskiego

Urząd Marszałkowski Województwa
Świętokrzyskiego
Al. IX Wieków Kielc 3, 25-955 Kielce

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/060 – Wykrywanie i przeciwdziałanie nielegalnej eksploatacji kopalin

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego (dalej: Urząd), Al. IX Wieków Kielc 3, 25-955 Kielce.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Andrzej Bętkowski, Marszałek Województwa Świętokrzyskiego w całym okresie objętym kontrolą (dalej: Marszałek).
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Warunki organizacyjne realizacji zadań związanych z wykrywaniem i przeciwdziałaniem eksploatacji kopalni z naruszeniem warunków koncesji.2. Realizacja zadań dotyczących identyfikacji i przeciwdziałania eksploatacji kopalni z naruszeniem warunków koncesji.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2023 (do czasu zakończenia czynności kontrolnych) z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały znaczenie dla działalności jednostki w zakresie objętym kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach.
Kontroler	Agnieszka Olejarz, główny specjalista kp., upoważnienie do kontroli nr LKI/38/2023 z 21 marca 2023 r.

(akta kontroli str.1-3)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Marszałek większość zadań dotyczących identyfikacji i przeciwdziałania eksploatacji kopalin objętych własnością nieruchomości gruntowej realizował prawidłowo. Pracownicy Urzędu prawidłowo przeprowadzali kontrole u przedsiębiorców posiadających koncesje na wydobywanie kopalin ze złoża. Większość tych przedsiębiorców, w związku ze stwierdzonymi uchybieniami lub nieprawidłowościami, została zobowiązana do ich usunięcia lub zaniechania naruszeń. Zdarzyły się jednak pojedyncze przypadki, w których nie podjęto działań w celu uzyskania od przedsiębiorców informacji o realizacji tych zaleceń pokontrolnych. W Urzędzie egzekwowano od przedsiębiorców wywiązanie się z obowiązku przedłożenia informacji o zmianach zasobów złoża kopaliny. Ponadto monitorowano wywiązywanie się przedsiębiorców z obowiązku uiszczenia opłaty eksploatacyjnej. Po stwierdzeniu niedokonania wpłaty opłaty w terminie lub dokonania jej w wysokości innej niż należna, Marszałek wydawał decyzje ustalające wysokość należnej opłaty eksploatacyjnej, choć zdarzyły się pojedyncze przypadki, w których nie wywiązał się tego obowiązku. Marszałek nie zawiadomił połowy badanych przedsiębiorców, którym wydał ww. decyzje o wszczęciu postępowań. Ponadto nie zawsze rzetelnie wywiązywał się z obowiązku przekazywania do Państwowego Instytutu Geologicznego (dalej: PIG) dokumentów stanowiących podstawę dokonania wpisu do rejestru obszarów górniczych i zamkniętych podziemnych składowisk dwutlenku węgla (dalej: rejestr obszarów górniczych). W Urzędzie podejmowano właściwe działania w związku z wpływającymi do niego prośbami o interwencję, wnioskami o podjęcie działań lub informacjami od innymi organów dotyczącymi naruszeń warunków koncesji.

W Urzędzie prawidłowo zorganizowano realizację zadań administracji geologicznej, w tym zadań związanych z wykrywaniem i przeciwdziałaniem eksploatacji kopalin z naruszeniem warunków koncesji. Pracownicy wykonujący te zadania, w tym geolog wojewódzki posiadali odpowiednie kwalifikacje do ich realizacji.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej³ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Warunki organizacyjne realizacji zadań związanych z wykrywaniem i przeciwdziałaniem eksploatacji kopalin z naruszeniem warunków koncesji

Opis stanu faktycznego

W latach 2019-2023⁴ obowiązywało średnio 105 koncesji na wydobywanie kopalin objętych własnością nieruchomości gruntowej. W tym okresie do Urzędu wpłynęło ogółem 10 wniosków o udzielenie koncesji na wydobywanie tych kopalin, w związku z którymi wydano tyle samo koncesji⁵. Ponadto wydano 59 decyzji w sprawie zmiany lub przeniesienia koncesji na inny podmiot. Wygaszeniu w tym okresie uległo 13 koncesji, a jedna była na pewien okres cofnięta⁶.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁴ W latach 2019-2022 na koniec każdego roku, a w roku 2023 na dzień 1 kwietnia.

⁵ Jedną w 2019 r., trzy w 2020 r., cztery w 2021 r., dwie w 2022 r. i zero w 2023 r. (do 1 kwietnia).

⁶ Od 9 sierpnia 2019 r., tj. od dnia wydania przez Ministra Środowiska decyzji utrzymującej w mocy zaskarżoną decyzję, do 22 lipca 2022 r., tj. do dnia, w którym Naczelny Sąd Administracyjny stwierdził nieważność decyzji Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie i uchylił wszystkie poprzednie decyzje. Aktualnie prowadzone jest ponownie postępowanie w sprawie cofnięcia bez odszkodowania Przedsiębiorstwu Kamienia Budowlanego „Bolechowice” Sp. z o.o. koncesji na wydobywanie wapieni ze złoża „Bolechowice”.

(akta kontroli str. 6)

W Urzędzie wyodrębniono stanowisko geologa wojewódzkiego, które było obsadzone przez cały okres objęty kontrolą. Do 28 stycznia 2022 r. zatrudniony na tym stanowisku był pan W.D., a od 1 lutego 2022 r. pani A.S. Obie te osoby posiadały wykształcenie wyższe geologiczne oraz kwalifikacje w zawodzie geolog w zakresie czynności polegających na wykonywaniu, dozorowaniu i kierowaniu pracami geologicznymi⁷, o których mowa w art. 50 ust. 2 pkt 2, 5 i 7 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze⁸. Jedna z ww. osób posiadała również kwalifikacje do wykonywania czynności geologa górniczego.

(akta kontroli str. 7)

Od 1 stycznia 2019 r. do 31 stycznia 2020 r. do zadań Oddziału Geologii wchodzącego w skład Departamentu Rozwoju Obszarów Wiejskich i Środowiska należało m.in.: udzielanie, wygaszanie i cofanie koncesji na wydobywanie kopalin złóż, weryfikacja informacji o zmianach stanu zasobów złóż kopalin i ich wydobyciu, ustalanie opłat eksploatacyjnych za wydobycie kopalin oraz sprawowanie nadzoru i kontroli na działalnością regulowaną ustawą Prawo geologiczne i górnicze. Zakres tych zadań został uszczegółowiony w *Szczegółowych zasadach funkcjonowania Departamentu Rozwoju Obszarów Wiejskich i Środowiska*⁹.

Od 1 lutego 2020 r. Oddział Geologii znajduje się w Departamencie Środowiska i Gospodarki Odpadami i zajmuje się m.in.: przygotowaniem projektów decyzji: w sprawie udzielania, wygaszania i cofania koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż, w sprawie zatwierdzania projektu robót geologicznych oraz dokumentacji geologicznych złóż kopalin, hydrogeologicznych i geologiczno-inżynierskich, w sprawie ustalania wysokości należnej opłaty eksploatacyjnej; sprawowaniem nadzoru i kontroli nad działalnością regulowaną ustawą Prawo geologiczne i górnicze. Szczegółowy zakres zadań Oddziału Geologii został ustalony w *Szczegółowych zasadach funkcjonowania Departamentu Środowiska i Gospodarki Odpadami*¹⁰.

(akta kontroli str. 8-29, 275-285)

W okresie objętym kontrolą Oddziałem Geologii kierował geolog wojewódzki, do zadań którego należało m.in. nadzór, koordynacja i prowadzenie spraw wynikających z zakresu działania Oddziału, w tym bezpośredni nadzór i koordynacja pracy wszystkich stanowisk; koordynowanie oraz wykonywanie kontroli w zakresie zadań realizowanych przez Oddział¹¹. Geolog wojewódzki był również odpowiedzialny za należyłą organizację i koordynację pracy w Oddziale Geologii.

(akta kontroli str. 300-308, 314-323)

W okresie objętym kontrolą pracownikom Oddziału Geologii powierzono w zakresach czynności realizację zadań wymienionych w *Szczegółowych zasadach funkcjonowania Departamentu Rozwoju Obszarów Wiejskich i Środowiska* lub *Szczegółowych zasadach funkcjonowania Departamentu Środowiska i Gospodarki Odpadami*. Wśród zadań przypisanych pracownikowi zatrudnionemu na stanowisku ds. koncesji geologicznych znalazło się m.in.: *udzielanie, odmawianie udzielenia, cofanie lub ograniczanie zakresu, zmiana oraz wygaszanie koncesji na wydobywanie kopalin nieobjętych własnością górniczą; przekazywanie do państwowej służby geologicznej dokumentów stanowiących podstawę dokonania wpisu do rejestru obszarów górniczych i zamkniętych podziemnych składowisk dwutlenku węgla;*

⁷ Pierwsza kategorii II, druga kategorii II, V i VII.

⁸ Dz. U. z 2023 r. poz. 633.

⁹ Stanowiących załącznik do zarządzenia Marszałka Województwa Świętokrzyskiego Nr 41/19 z 5 kwietnia 2019 r.

¹⁰ Stanowiących załącznik do zarządzeń Marszałka Województwa Świętokrzyskiego: Nr 141/22 z 22 listopada 2022 r., Nr 178/21 z 22 grudnia 2021 r., Nr 176/21 z 17 grudnia 2021 r., Nr 72/21 z 7 maja 2021 r., Nr 44/20 z 17 lutego 2020 r.

¹¹ Zgodnie z zakresami czynności dwóch osób, które zajmowały to stanowisko w tym okresie.

sprawowanie nadzoru i kontroli nad działalnością regulowaną ustawą Prawo geologiczne i górnicze, w zakresie wykonywania przez przedsiębiorców uprawnień i obowiązków wynikających z udzielonych koncesji; wzywianie do niezwłocznego usunięcia naruszeń przepisów prawa lub warunków koncesji, w tym w przypadku nie podjęcia działalności lub jej trwałego zaprzestania; przygotowanie decyzji w sprawach: wstrzymania działalności, niezwłocznego usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości, nakazania podjęcia czynności mających na celu doprowadzenie środowiska do należytego stanu¹². Pracownikowi zatrudnionemu na stanowisku ds. opłat eksploatacyjnych powierzono m.in.: przyjmowanie i weryfikację informacji od przedsiębiorców o ilości kopaliny wydobytej w okresie rozliczeniowym; ustalanie w drodze decyzji wysokości należnej opłaty eksploatacyjnej; nakazywanie przedsiębiorcom w drodze decyzji dokonania obmiaru wyrobisk i przedłożenia operatu ewidencyjnego; ustalanie w drodze decyzji opłaty dodatkowej w przypadku działalności wykonywanej z rażącym naruszeniem warunków określonych w koncesji lub zatwierdzonym w projekcie budowlanym. Zadanie polegające na sprawowaniu nadzoru i kontroli nad działalnością regulowaną ustawą Prawo geologiczne i górnicze lub uczestnictwie w kontrolach przeprowadzanych w zakresie przestrzegania przez przedsiębiorców uprawnień i obowiązków wynikających z udzielonych koncesji na wydobywanie kopaliny przypisano również osobom na stanowiskach ds. geologii złożowej, ds. hydrogeologii i geologii inżynierskiej oraz ds. uzgadniania i opiniowania dokumentów planistycznych. W Oddziale Geologii zatrudnione były również osoby na stanowisku ds. informacji geologicznej.

(akta kontroli str. 309-313, 324-391)

W latach 2019-2023¹³ w Oddziale Geologii był jeden geolog wojewódzki, od czterech do pięciu pracowników zatrudnionych na stanowiskach ds. koncesji geologicznych, ds. opłat eksploatacyjnych, ds. geologii złożowej, ds. hydrogeologii i geologii inżynierskiej oraz ds. uzgadniania i opiniowania dokumentów planistycznych i od jednego do dwóch pracowników archiwum geologicznego.

(akta kontroli str. 46)

Wszyscy pracownicy Oddziału Geologii zatrudnieni w okresie objętym kontrolą, poza osobami na stanowisku ds. informacji geologicznej¹⁴, mieli wykształcenie geologiczne lub geograficzne, a siedmiu posiadała również kwalifikacje w zawodzie geolog w zakresie czynności polegających na wykonywaniu, dozorowaniu i kierowaniu pracami geologicznymi, o których mowa w art. 50 ust. 2 pkt 2, 3, 5, 7 lub 13 ustawy Prawo geologiczne i górnicze.

Pracownicy Oddziału Geologii¹⁵ podnosili swoje kompetencje poprzez udział w szkoleniach, seminariach lub konferencjach. W 2019 r. geolog wojewódzki uczestniczył w konferencji *Aktualia i Perspektywy Gospodarki Surowcami Mineralnymi* oraz seminarium *Dokumentowanie geologiczne złóż na potrzeby ich eksploatacji*¹⁶. W 2020 r. pracownicy nie brali udziału w szkoleniach ze względu na pandemię. W 2021 r. cztery osoby były uczestnikami szkolenia *Praktyczne aspekty projektowania prac geologicznych i wynikający z nich obowiązek przedkładania informacji geologicznej*. W 2022 r. siedmiu pracowników wzięło udział w szkoleniu dotyczącym ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego¹⁶. Czterech z nich uczestniczyło również w konferencji *Współczesna geologia samorządowa*. W 2022 r. geolog wojewódzki uczestniczyła w seminarium *Tradycje i perspektywy poszukiwania i dokumentowania geologicznego złóż na Dolnym Śląsku*. Była również prelegentem na: konferencjach

¹² Zadanie to przypisano również pracownikom na stanowiskach ds. geologii złożowej i ds. opłat eksploatacyjnych.

¹³ W latach 2019-2022 wg stanu na 31 grudnia, a w 2023 r. wg stanu na koniec kwietnia.

¹⁴ Nie uwzględniono geologa wojewódzkiego.

¹⁵ Nie uwzględniono osób zatrudnionych na stanowisku ds. informacji geologicznej.

¹⁶ Dz. U. z 2022 r. poz. 2000, ze zm.

Współczesna geologia samorządowa i Razem Tworzymy EkoŚwiętokrzyskie, kongresie górniczym poświęconym m.in. aspektom administracyjno-prawnym i środowiskowo-społecznym odkrywkowej eksploatacji kopalin w województwie świętokrzyskim oraz szkoleniu pn. Procedury administracyjne w postępowaniach wynikających z przepisów prawa geologicznego i górniczego. W 2023 r. dwóch pracowników Oddziału Geologii wzięło udział w seminarium naukowo-technicznym pn. Projektowanie geotechniczne w ujęciu obowiązujących przepisów i norm oraz Eurocodu 7 drugiej generacji.

(akta kontroli str. 7, 49-50)

Każda z trzech osób realizujących najwięcej czynności związanych z przedmiotem kontroli¹⁷, które udzieliły wyjaśnień w zakresie szkoleń, dostrzegając potrzebę podnoszenia kompetencji w zakresie wykonywanych na stanowisku pracy zadań, w tym związanych z monitorowaniem przestrzegania warunków koncesji. Żadna z nich, zgłaszając chęć udziału w szkoleniach, seminariach lub konferencjach nie spotkała się z odmową ze strony przełożonego i pracodawcy.

(akta kontroli str. 60-65)

W Urzędzie nie opracowano procedur dotyczących wydawania koncesji, monitorowania warunków udzielonych koncesji oraz nadzoru geologicznego. Z wyjaśnień Dyrektor wynika, że postępowano zgodnie z wypracowanym w Urzędzie schematem.

(akta kontroli str. 47, 51-54, 66-70)

W Urzędzie był dostępny sprzęt do ustalania współrzędnych geograficznych, pomiaru odległości i powierzchni (zestaw pomiarowy składający się z odbiornika GPS TOPCON i kontrolera GRS-1 wraz z oprogramowaniem TopSURV7 i ArcPad 8.0, odbiornik GPS Trimble Juno 5B z ArcPad 10.2), dron Mavic 2 Pro COMBO z oprzyrządowaniem oraz laser Liner RollPilot D12 do pomiaru odległości. Dwa z tych urządzeń zakupiono w okresie objętym kontrolą za łączną kwotę 8,9 tys. zł.

(akta kontroli str. 71)

Dyrektor wyjaśniła, że ww. sprzęt nie był dotychczas wykorzystywany przez pracowników Oddziału Geologii, bowiem nie było takiej potrzeby. *Pracownicy analizując dane przestrzenne korzystali i nadal korzystają z oprogramowania informatycznego: MIKROMAP 5.0, WINKALK 3.9 i QGIS 3.24.2., przy pomocy którego sprawdzają np. poprawność danych zawartych we wniosku koncesyjnym dotyczącym obszaru i terenu górniczego.* Dyrektor dodała, że z art. 101 ust. 10 ustawy Prawo geologiczne i geodezyjne wynika, że w uzasadnionych sytuacjach, (...), organ koncesyjny może, w drodze decyzji, nakazać dokonanie obmiaru wyrobisk i przedłożenie operatu ewidencyjnego w innym terminie, niż wynika to ust. 3 art. 101 ustawy. *W okresie objętym kontrolą nie wydawano decyzji na podstawie art. 101 ust. 10 ww. ustawy, ale po ostatniej kontroli spółki Kopaliny Mineralne Sp. z o.o., w postanowieniu z 16 lutego 2023 r., wezwano przedsiębiorcę do przedłożenia do 15 marca 2023 r. operatu ewidencyjnego za 2022 r., który posłuży do ustalenia opłaty dodatkowej dotyczącej eksploatacji poza obszarem górniczym. Obmiaru wyrobiska może dokonać wyłącznie osoba uprawniona: mierniczy górniczy lub geodeta posiadający uprawnienia w zakresie m.in. wykonywania map sytuacyjno-wysokościowych (...).*

(akta kontroli str. 54)

W latach 2019-2023 (do 27 marca) w Urzędzie nie przeprowadzono żadnej kontroli wewnętrznej i zewnętrznej oraz audytu w zakresie objętym kontrolą NIK.

(akta kontroli str. 72,73)

¹⁷ Tj. jedna na stanowisku ds. koncesji geologicznych, jedna na stanowisku ds. geologii złożowej i jedna na stanowisku ds. opłat eksploatacyjnych.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym zakresie.

OBSZAR

2. Realizacja zadań dotyczących identyfikacji i przeciwdziałania eksploatacji kopalni z naruszeniem warunków koncesji

Opis stanu
faktycznego

W latach 2019-2023 (do 31 marca) wydano 85 decyzji o: udzieleniu koncesji, jej zmianie, przeniesieniu jej na rzecz innego podmiotu, cofnięciu, stwierdzeniu jej wygaśnięcia oraz w sprawie potwierdzenia możliwości wykonywania decyzji związanej z przedsiębiorcą¹⁸ lub odmowy potwierdzenia tej możliwości¹⁹. Trzy decyzje z wyżej wymienionych, wydane w marcu 2023 r., nie stały się ostateczne i w związku z tym nie powstał obowiązek, o którym mowa w art. 152a ust. 4 ustawy Prawo geologiczne i górnicze, polegający na przekazaniu państwowej służbie geologicznej dokumentów stanowiących podstawę dokonania wpisu do rejestru obszarów górniczych. Dokumenty stanowiące podstawę dokonania wpisu do rejestru obszarów górniczych zostały:

- w 34 przypadkach przekazane do PIG zgodnie z § 5 ust. 1 rozporządzenia w sprawie rejestru obszarów górniczych i zamkniętych podziemnych składowisk dwutlenku węgla, tj. w terminie 14 dni od dnia, w którym decyzje stały się ostateczne.
- w 17 przypadkach, zostały przesłane do prowadzącego rejestr obszarów górniczych po ww. terminie (tj. w terminie od 15 do 395 dni), przy czym:
 - kopie 14 decyzji o udzieleniu koncesji, jej zmianie, przeniesieniu jej na rzecz innego podmiotu lub stwierdzeniu jej wygaśnięcia zostały, niezwłocznie²⁰ po ich wydaniu, przesłane do PIG na podstawie art. 40 ustawy Prawo geologiczne i górnicze;
 - kopię decyzji o cofnięciu koncesji na wydobywanie kopaliny ze złoża „Bolechowice” przesłano do PIG po 395 dniach, ponieważ decyzja została zaskarżona do sądu administracyjnego;
 - dwie kopie decyzji (jedna o zmianie koncesji na wydobywanie kopaliny ze złoża „Wszachów I”, druga o stwierdzeniu wygaśnięcia koncesji na wydobywanie kopaliny ze złoża Wierzbie), których nie przekazano uprzednio do PIG na podstawie art. 40 ww. ustawy, zostały przesłane do prowadzącego rejestr obszarów górniczych w terminie 15 i 37 dni, od dnia, w którym te decyzje stały się ostateczne, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*;
- w 31 przypadkach nie wywiązano się z obowiązku, o którym mowa w art. 152a ust. 4 ww. ustawy, jednakże kopie wszystkich tych decyzji zostały niezwłocznie po ich wydaniu²¹ przesłane do PIG na podstawie art. 40 ww. ustawy.

(akta kontroli str. 245-247, 465-469)

Ogólny schemat procedur kontroli przedsiębiorców, stanowiący załącznik do zarządzenia Nr 110/2020 Marszałka Województwa Świętokrzyskiego z 26 maja

¹⁸ Decyzja wydana na podstawie art. 38 ust. 2 ustawy z dnia 5 lipca 2018 r. o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw (Dz.U. z 2021 r. poz. 170).

¹⁹ Decyzja wydana na podstawie art. 39 ust. 1 w związku z art. 38 ust. 2 ustawy o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw.

²⁰ Tj. w terminie do dwóch dni.

²¹ Tj. w terminie do pięciu dni.

2020 r. w sprawie sposobu przeprowadzenia analizy prawdopodobieństwa naruszenia prawa w ramach wykonywania działalności gospodarczej przez przedsiębiorców, został – zgodnie z art. 47 ust. 3 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców²² – zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie internetowej Urzędu²³.

(akta kontroli str. 84-90)

Marszałek wyjaśnił, że nie opracowano szczegółowych procedur kontroli przedsiębiorców, *z uwagi na fakt, iż są one uregulowane w Prawie przedsiębiorców. Poza tym stosowane są procedury i zasady wynikające z ustaw szczegółowych, które wskazują dodatkowe procedury przeprowadzania kontroli i ich zakres. Przyjęto więc założenie, że skoro szereg ustaw reguluje kwestię procedur i zakresu przeprowadzania kontroli przedsiębiorców, to nie ma uzasadnienia dla opracowywania dodatkowych procedur, a wręcz jest to zbędne i z powyższych przyczyn nie opracowano szczegółowych procedur kontroli przedsiębiorców.*

(akta kontroli str. 41)

Wybór przedsiębiorców do kontroli planowych poprzedzony był analizą prawdopodobieństwa naruszenia prawa w ramach wykonywanej przez nich działalności. Stosowane w niej kryteria były jednolite dla wszystkich posiadających koncesję na wydobywanie kopalin ze złóż. W analizie, wykonywanej corocznie, stosowano trzy kryteria:

- kryterium I dotyczące nieprawidłowości w sprawozdawczości;
- kryterium II służące do zidentyfikowania ryzyka w obszarach: (1) *wydobycie kopalin* – zagrożeniem jest nieprawidłowa ilość wydobytej kopaliny), (2) *warunki koncesji i przepisy prawa* – ryzykiem jest naruszenie warunków koncesji lub przepisów prawa polegające m.in. na przekroczeniu zakresu wydobycia kopaliny, naruszeniu innych warunków, niepodejmowaniu działalności w terminie, (3) *gospodarka złożem* – zagrożeniem jest nieracjonalne gospodarowanie zasobami kopalin, w tym nieuzasadnione, duże straty w zasobach, niewłaściwe przeklasyfikowanie zasobów;
- kryterium III, w którym analizy dokonuje się w czterech obszarach: (1) *wydobycie kopalin* – zagrożeniem jest zerowe wydobycie kopaliny oraz zawyżona ilość wydobytej kopalin, (2) *warunki koncesji i przepisy prawa* – brak danych może oznaczać zaniechanie działalności, (3) *gospodarka złożem* – badanie niezgodności w drukach Z-1, (4) *nieprawidłowości stwierdzone podczas wcześniejszych kontroli* – możliwość prowadzenia dalszej działalności w warunkach naruszeń.

Po analizie i zidentyfikowaniu wskazanych zagrożeń, stosując przyjęty schemat, tj. kryterium I lub II – 1 x tak (...) i/lub kryterium III – 2 x tak – planowana jest kontrola.

(akta kontroli str. 54-56, 91-115, 147-161)

Plan kontroli przedsiębiorców posiadających koncesje na wydobywanie kopalin ze złóż na 2019 r. nie został sporządzony, gdyż – jak wyjaśniła Dyrektor – *nie było takiego obowiązku prawnego ani zalecenia wewnętrznego. Natomiast, zgodnie przepisami ustawy Prawo przedsiębiorców, kontrole były poprzedzone wykonaniem analizy prawdopodobieństwa naruszenia prawa, która była przeprowadzana na podstawie stosownego zarządzenia Marszałka Województwa Świętokrzyskiego.*

(akta kontroli str. 164, 167-170)

Na 2020 r. zaplanowano dwie kontrole działalności gospodarczej w zakresie zgodności wykonywanej działalności z udzieloną koncesją, a na 2021 r. – pięć²⁴.

²² Dz. U. z 2023 r. poz. 221.

²³ Pod adresem <https://bip.sejmik.kielce.pl/dopobrania/2020/7918/Zarządzenie%20nr%20110%202020.PDF>.

²⁴ W planach kontroli na 2020 r. i 2021 r. uwzględniono wszystkie wskazane w analizie prawdopodobieństwa naruszenia prawa podmioty.

W wyniku wstępnej analizy prawdopodobieństwa naruszenia prawa w ramach wykonywania działalności gospodarczej do kontroli na 2022 r. wytypowano ośmiu przedsiębiorców, w tych trzech wydobywających kopaliny ze złóż „Łągów V”, „Motkowice-Tory” i „Samborzec”, którzy ostatecznie nie zostali uwzględnieni w planie kontroli – gdyż jak wyjaśniła Dyrektor – przed jego sporządzeniem ustały przesłanki przesądzające o wprowadzeniu ich do planu. Decyzję tę, w dwóch przypadkach, podjęto po przeanalizowaniu wyjaśnień przedsiębiorcy i operatu ewidencyjnego zasobów złoża kopaliny. W przypadku przedsiębiorcy, który prowadził wydobywanie kopaliny ze złoża „Samborzec” – jak wyjaśniła Dyrektor – *pomimo, iż w 2021 r. maksymalnie o dwa miesiące spóźnił się z przedłożeniem informacji o wydobywaniu kopaliny za I i II półrocze 2021 r. oraz nie dokonał w terminie wpłat należnych na rzecz wierzycieli, to zaistniała sytuacja nie została zakwalifikowana jako istotna względem naruszenia przepisów prawa. W analizie prawdopodobieństwa naruszenia prawa zaznaczono jednak, iż jeśli sytuacja ponowi się w kolejnym roku, przedsiębiorca winien być skontrolowany.*

(akta kontroli str. 91-115, 173, 174)

W okresie objętym kontrolą przeprowadzono 21 kontroli, w tym: pięć w 2019 r., pięć w 2020 r. (dwie planowe i trzy doraźne), pięć w 2021 r. (trzy planowe i dwie doraźne), cztery w 2022 r. (trzy planowe i jedną doraźną) i dwie w 2023 r.²⁵ (jedną zaplanowaną w latach poprzednich i jedną doraźną).

Dyrektor wyjaśniła, że w związku z tym, iż w 2021 r. przeprowadzono dwie kontrole doraźne oraz, że w drugiej połowie 2021 r. z pracy odeszło dwóch pracowników, którzy mieli prowadzić czynności kontrolne, kontrolę na złożu „Sokołów Dolny” przeniesiono na rok następny. *Ostatecznie przedsiębiorca wydobywający kopalinę ze złoża „Sokołów Dolny” został skontrolowany w kwietniu br., a kontrolą objęto również zakres planowany na 2021 r. Natomiast przedsiębiorca prowadzący eksploatację złoża „Osiny I” winien być objęty kontrolą sprawdzającą, z uwagi na to, że kontrola w 2020 r. wykazała brak rzetelnej bieżącej ewidencji wydobywania wapieni i zakończyła się wydaniem decyzji ustalających opłatę eksploatacyjną za I i II półrocze 2019 r. oraz I półrocze 2020 r. Od przeprowadzenia tej kontroli odstąpiono po powzięciu informacji o zaniechaniu eksploatacji złoża „Osiny I”. Odnośnie zaplanowanej na IV kwartał 2022 r. u przedsiębiorcy eksploatującego złożo „Wólka Kłucka” kontroli sprawdzającej²⁶, Dyrektor wyjaśniła, że *odstąpiono od niej, gdyż przedsiębiorca dopełnił obowiązków, które zostały na niego nałożone w postanowieniu organu koncesyjnego.**

(akta kontroli str. 108-146, 156-161, 165)

Decyzje o kontrolach doraźnych zostały podjęte na podstawie wpływających m.in. od osób fizycznych próśb o interwencję lub wniosków o podjęcie działań, a także informacji z Okręgowego Urzędu Górniczego w Kielcach (dalej: OUG w Kielcach) lub Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Kielcach (dalej: WIOŚ w Kielcach).

(akta kontroli str. 156-161, 445-448)

W latach 2019-2022 skontrolowano ok. 18% wszystkich przedsiębiorców posiadających koncesje na wydobywanie kopalin objętych prawem własności nieruchomości gruntowej²⁷. W Urzędzie realizowano kontrole u przedsiębiorców, którzy zostali wytypowani na podstawie wyników analizy prawdopodobieństwa naruszenia prawa lub na podstawie pism i wniosków wskazujących na naruszenie przepisów ustawy Prawo geologiczne i górnicze.

²⁵ Do 30 kwietnia.

²⁶ Po kontroli doraźnej prowadzonej w maju 2022 r.

²⁷ Tj. niespełna 5% rocznie.

(akta kontroli str. 6, 108-146, 156-161, 173)

Analiza dokumentacji dotyczącej wszystkich 21 kontroli przeprowadzonych w latach 2019-2023 (do 30 kwietnia) w zakładach wydobywających kopaliny objętych prawem własności nieruchomości gruntowej wykazała, że we wszystkich przypadkach:

- pracownicy Oddziału Geologii kontrolujący przedsiębiorców posiadali ważne upoważnienia,
- czas prowadzenia kontroli nie przekraczał czasu określonego w art. 55 ustawy Prawo przedsiębiorców i wynosił od jednego do czterech dni,
- protokół kontroli zawierał wszystkie elementy wymagane art. 154b ust. 1 ustawy Prawo geologiczne i górnicze, w tym zakres przedmiotowy i ustalenia kontroli.

Cztery kontrole zostały wszczęte bez zawiadomienia (w tych przypadkach zastosowano art. 48 ust. 11 pkt 4 ustawy Prawo przedsiębiorców, który stanowi, że zawiadomienia o zamiarze wszczęcia kontroli nie dokonuje się, w przypadku gdy przeprowadzenie kontroli jest uzasadnione bezpośrednim zagrożeniem życia, zdrowia lub środowiska). Pozostałe 17 kontroli zostało wszczętych po upływie 7 dni od daty doręczenia zawiadomienia, tj. zgodnie z art. 48 ust. 2 ww. ustawy.

Zakres 13 z 21 kontroli obejmował przestrzeganie warunków wynikających z koncesji na wydobywanie kopaliny ze złoża. W trakcie wszystkich kontroli dokonano wizji terenu.

(akta kontroli str. 175-177)

W Urzędzie podczas kontroli weryfikowano, czy przedsiębiorca prowadzący działalność wydobywczą eksploatuje złoże w granicach obszaru górniczego określonego w koncesji na wydobywanie kopaliny ze złoża. Naruszenie granic obszaru górniczego stwierdzono w czterech kontrolach. W jednym przypadku, w związku z tym, że przedsiębiorca nie był zainteresowany dalszą eksploatacją złoża²⁸ i nie posiadał już prawa do terenu, wydano decyzję stwierdzającą wygaśnięcie koncesji²⁹, w dwóch – wezwano przedsiębiorcę do zaniechania eksploatacji złoża poza granicami obszaru górniczego (w jednym z nich wszczęto również postępowanie w sprawie ustalenia należnej opłaty dodatkowej, w drugim nie było wskazań do wszczęcia takiego postępowania, ponieważ przekroczenie granic obszaru górniczego nie wiązało się z wydobywaniem kopaliny), w ostatnim – odstąpiono od wydania postanowienia wzywającego przedsiębiorcę do usunięcia naruszeń, ponieważ w trakcie kontroli stwierdzono podjęcie działań w celu odbudowy pasa ochronnego³⁰.

Mapa sytuacyjno-wysokościowa obszaru objętego wydobywaniem kopaliny – jak wyjaśniła Dyrektor – *podlega analizie w przypadku dostarczenia na wezwanie organu koncesyjnego operatu ewidencyjnego zmian zasobów. Natomiast jeżeli przedsiębiorca będzie kontrolowany (na podstawie kontroli planowanej lub doraźnej), przed kontrolą każdorazowo analizowane są również ortofotomapy dostępne w serwisach internetowych, ale dane te są traktowane wyłącznie jako dane poglądowe, które mogą nie odzwierciedlać aktualnego stanu, który stwierdzimy podczas kontroli.*

(akta kontroli str. 156-161, 179-181)

W 2023 r. na zlecenie NIK, OUG w Kielcach przeprowadził sześć kontroli u przedsiębiorców wydobywających kopaliny na podstawie koncesji wydanych przez Marszałka. Jedna z nich (na złożu „Zaborowice II”) wykazała przekroczenie granicy obszaru górniczego na dł. ok. 27 m i szer. od 0,7 m do 1,5 m. W przedłożonych do

²⁸ Prowadzono ją jedynie w związku z budową drogi ekspresowej nr 7.

²⁹ W dniu 31 marca 2023 r. jedna ze stron postępowania wniosła odwołanie od przedmiotowej decyzji. Akta sprawy przesłano do organu odwoławczego.

³⁰ W związku z tym, że naruszenie granic obszaru górniczego nie wiązało się z zamiarem eksploatacji kopaliny poza złożem (spowodowane było naturalnym osuwiskiem), to nie miało ono charakteru rażącego naruszenia warunków koncesji. Tym samym nie było podstaw do wydania decyzji o naliczeniu opłaty dodatkowej.

Urzędu za 2021 r. i 2022 r. informacjach o zmianach zasobów złoża nie wykazano przyrostów zasobów.

W latach 2019-2022 Urząd nie kontrolował tego złoża, ponieważ – jak wyjaśniła Dyrektor – *nie wystąpiły żadne przesłanki do przeprowadzenia takiej kontroli*. Z mapy sytuacyjno-wysokościowej, będącej załącznikiem do zatwierdzonego w 2020 r. dodatku nr 3 do dokumentacji geologicznej złoża piasków „Zaborowice” nie wynikało, aby przedsiębiorca wykroczył z eksploatacją poza obszar górniczy. *Poza tym przedsiębiorca za lata 2019-2022 w informacjach Z-1 nie wykazywał przyrostów w ilości zasobów kopaliny, więc nie istniały przesłanki pozwalające stwierdzić, iż eksploatacja prowadzona jest w sposób nieprawidłowy.*

(akta kontroli str. 181, 184-196, 214-238)

W jednej z kontroli prowadzonych na zlecenie NIK stwierdzono nieprawidłowości polegające na braku: planu i kierownika ruchu zakładu górniczego, służby mierniczej i geologicznej oraz operatu ewidencyjnego zasobów złoża na dzień 31 grudnia 2022 r. Na wniosek przedsiębiorcy z 20 października 2022 r.³¹ wydana została 27 marca 2023 r. decyzja zmieniająca koncesję na wydobywanie piasków ze złoża „Śródborze”³². Konieczność zmiany koncesji z 14 czerwca 2022 r.³³ wynikała z tego, że na etapie rejestracji granic obszaru i terenu górniczego „Śródborze”³⁴ ujawniono, że niewielka część tego obszaru pokrywa się z granicami wyznaczonego wcześniej obszaru i terenu górniczego „Anna 2”. W związku tym należało dokonać korekty w zakresie przebiegu północno-zachodniej granicy. Obszar górniczy „Śródborze” nie był kontrolowany przez Urząd.

Dyrektor wyjaśniła, że *nieprawidłowości stwierdzone podczas kontroli przez OUG w Kielcach na złożu „Śródborze” w 2023 r. wiążą się z kompetencjami organu nadzoru górniczego. Prawdopodobnie z tego powodu OUG w Kielcach nie poinformowało tuż po kontroli organu koncesyjnego o tej kontroli. (...) Marszałek jak dotychczas nie miał podstawy, aby przeprowadzić kontrolę przedsiębiorcy.*

(akta kontroli str. 184, 190, 191, 197-213, 403)

Na podstawie dokumentacji dotyczącej wszystkich 21 kontroli przeprowadzonych w okresie objętym kontrolą u przedsiębiorców posiadających koncesję na wydobywanie kopaliny ze złoża ustalono, że:

- nieprawidłowości lub uchybienia zostały stwierdzone w 18 kontrolach i polegały one m.in. na: eksploatacji złoża poza granicami obszaru górniczego określonego w koncesji lub z naruszeniem pasów ochronnych, nieposiadania prawa do terenu, na którym prowadzona jest działalność wydobywcza, nieopracowaniu operatu ewidencyjnego zasobów złoża kopaliny lub nierzetelnym jego sporządzeniu oraz na różnicy w wielkości wydobycia kopaliny pomiędzy podaną w informacjach dotyczących opłaty eksploatacyjnej a wynikającą z ewidencji i operatu ewidencyjnego zasobów złoża kopaliny;
- w sześciu kontrolach nieprawidłowości związane były z naruszeniem warunków koncesji. W związku z tymi nieprawidłowościami:
 - w trzech przypadkach³⁵, na podstawie art. 37 ust. 1 ustawy Prawo geologiczne i górnicze wydano postanowienia wzywające przedsiębiorców do usunięcia tych naruszeń w określonym terminie,

³¹ Złożony do Urzędu 2 lutego 2023 r.

³² Postanowieniem z 29 marca 2023 r. sprostowano w decyzji (znak: ŚO-V.7422.1.5.2023) oczywistą omyłkę pisarską. Decyzja stała się ostateczna 25 kwietnia 2023 r.

³³ Koncesja stała się ostateczna 30 czerwca 2022 r.

³⁴ Dokumenty do zarejestrowania obszaru górniczego zostały przekazane do Państwowego Instytutu Geologicznego pismem z 5 lipca 2022 r.

³⁵ Dotyczących przedsiębiorców prowadzących wydobycie ze złoża „Drugnia Rządowa 1”, Wólka Kłucka”, „Wierzbie”.

- w jednym przypadku – jak wynika z treści protokołu kontroli – odstąpiono od wydania takiego postanowienia, w związku z tym, że już w trakcie kontroli przedsiębiorca³⁶ prowadził działania w zakresie odbudowy pasa ochronnego,
- w dwóch przypadkach, ponieważ przedsiębiorcy utracili prawo do terenu³⁷ to koncesje na wydobywanie kopaliny stały się bezprzedmiotowe i w związku z tym Urząd nie wezwał ich do usunięcia naruszeń, tylko wydał decyzje stwierdzające wygaśnięcie koncesji;
- w jednym przypadku wezwano przedsiębiorcę³⁸ do usunięcia uchybień na podstawie art. 40 ust. 3 ustawy Prawo przedsiębiorców;
- w dziewięciu przypadkach w trakcie prowadzonych czynności kontrolnych zobowiązywano przedsiębiorców do usunięcia stwierdzonych uchybień lub nieprawidłowości, albo do przedłożenia stosownych wyjaśnień;
- w jednym przypadku³⁹ uchybienia zostały wyeliminowane w trakcie kontroli,
- w jednej kontroli stwierdzono nieprawidłowość polegającą na nieopracowaniu operatu ewidencyjnego zasobów złoża kopaliny za 2018 r. W związku z tym, że zgodnie z art. 102 ust. 3 ustawy Prawo geologiczne i górnicze, nadzór nad sporządzaniem operatu ewidencyjnego sprawuje właściwy organ nadzoru górniczego, Urząd niezwłocznie przekazał do OUG w Kielcach informację o wynikach kontroli. W związku z tym nie wezwano przedsiębiorcy⁴⁰ do podjęcia działań w związku ze stwierdzoną nieprawidłowością;
- 11 spośród 13 przedsiębiorców, których zobowiązano do podjęcia wskazanych działań poinformowało Urząd o realizacji zaleceń lub przedłożyło wymagane dokumenty, w tym jeden dopiero po wezwaniu go do przesłania informacji o sposobie usunięcia uchybień. Dwóch przedsiębiorców posiadających koncesje na wydobywanie kopaliny ze złóż „Szczery Bór 1” i „Anna 2” nie udzieliło takiej informacji. Urząd nie podjął w związku z tym żadnych działań, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*;
- w sprawozdaniu z wykonania planu kontroli za 2021 r. nie wykazano uchybień stwierdzonych podczas kontroli złoża „Czostków”, a w sprawozdaniu za 2022 r. uchybień stwierdzonych w trakcie kontroli złoża „Lipa 1”.

(akta kontroli str. 131-146, 156-161, 396-402)

W okresie objętym kontrolą wydano jedną decyzję o cofnięciu koncesji dla złoża „Bolechowice”. Powodem jej cofnięcia było co najmniej dwukrotne niewykonanie postanowienia z 6 września 2016 r. wzywającego do niezwłocznego usunięcia naruszenia warunków koncesji poprzez zaprzestanie urabiania wapieni blocznych za pomocą metody jak na kruszywo łamane, które stwierdzono podczas kontroli przeprowadzonych w listopadzie 2016 r. i lipcu 2018 r. Ponadto przedsiębiorca nie zastosował się do decyzji wstrzymującej działalność w blocznej partii złoża przy użyciu materiałów wybuchowych szybkodziałających. Bez znaczenia pozostały przy tym ustalenia przeprowadzonej w marcu 2019 r. kontroli, w trakcie której stwierdzono, że przedsiębiorca nie prowadził wydobywania w części północno-wschodniej złoża, ponieważ zdarzały się już takie okresy, po których znów dochodziło do naruszeń warunków koncesji. Ww. decyzję Marszałka z 2 kwietnia 2019 r. zaskarżono. Minister Środowiska decyzją z 9 sierpnia 2019 r. utrzymał w mocy zaskarżoną decyzję.

³⁶ Przedsiębiorca posiadający koncesję na wydobywanie kopaliny ze złoża „Tokarnia II”.

³⁷ Jeden z nich utracił prawo do działek gruntowych, na których prowadził wydobywanie, ponieważ sprzedał je innemu przedsiębiorcy, którego upoważnił do eksploatacji złoża „Drugnia Rządowa 1”. Drugiemu wygasła umowa dzierżawy, ponadto nie był zainteresowany dalszą eksploatacją złoża „Skarżysko-Bzin 1” (prowadził ją jedynie w związku z budową drogi ekspresowej S-7).

³⁸ Prowadzącego eksploatację złoża „Józefka”.

³⁹ Dotyczącym przedsiębiorcy posiadającego koncesję na wydobywanie kopaliny ze złoża „Lipa 1”.

⁴⁰ Prowadzącego działalność wydobywczą na złożu „Filipy”.

Naczelny Sąd Administracyjny wyrokiem z 22 lipca 2022 r. uchylił wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z 10 lipca 2020 r. oddalający skargę Przedsiębiorstwa Kamienia Budowlanego „Bolechowice” Sp. z o.o. na ww. decyzję Ministra Środowiska i stwierdził nieważność obydwu ww. decyzji organów I i II instancji. Koncesja na wydobywanie wapieni ze złoża „Bolechowice” była zatem cofnięta na okres od 9 sierpnia 2019 r. do 22 lipca 2022 r. Obecnie ponownie prowadzone jest postępowanie w sprawie cofnięcia ww. koncesji, o czym strony zostały poinformowane zawiadomieniem z 12 grudnia 2022 r.

(akta kontroli str. 404-444)

W latach 2019-2023 (do 30 marca) Urząd nie wydawał decyzji ustalających opłatę dodatkową w związku z wykonywaniem działalności z rażącym naruszeniem warunków określonych w koncesjach.

(akta kontroli str. 57, 238)

W okresie objętym kontrolą nie wydano decyzji, na podstawie których właściwy organ administracji geologicznej, w przypadku stwierdzenia, że działalność określona ustawą jest wykonywana: 1) z naruszeniem warunków określonych w koncesji, 2) bez zatwierdzonego projektu robót geologicznych lub z naruszeniem określonych w nim warunków, 3) bez przedłożonego projektu robót geologicznych, który nie podlega zatwierdzeniu, lub z naruszeniem określonych w nim warunków, odpowiednio wstrzymuje działalność, nakazuje niezwłoczne usunięcie stwierdzonych uchybień, a w przypadku potrzeby nakazuje podjęcie czynności mających na celu doprowadzenie środowiska do należytego stanu⁴¹.

(akta kontroli str. 57)

Pracownicy Oddziału Geologii w dwóch przypadkach z 13, przed wydaniem decyzji stwierdzającej wygaśnięcie koncesji, przeprowadzili wizję terenową, w trakcie której potwierdzili zakończenie lub zaprzestanie wydobywania kopaliny z wyrobiska. Urząd niezwłocznie po wydaniu każdej z tych decyzji oraz decyzji o cofnięciu koncesji przekazał do OUG w Kielcach ich kopię.

(akta kontroli str. 181, 182, 239-243, 247)

Analiza informacji o zmianach zasobów złoża kopaliny (Z-1) polegała na porównaniu ilości wydobytej kopaliny podanej w tej informacji oraz informacjach dotyczących opłat eksploatacyjnych, a także na zestawieniu wykazanej w niej wysokości strat eksploatacyjnych z wysokością tych strat, określoną w projekcie zagospodarowania złoża. Do analizy tej wykorzystywano plik Excel, w którym na podstawie wprowadzonych danych wyliczano różnicę w ilości wydobytej kopaliny oraz wpisywano wysokość strat eksploatacyjnych. W przypadku – jak wyjaśniła Dyrektor – *stwierdzenia znacznych różnic w wydobywaniu (ok. 10 %) lub w stratach eksploatacyjnych (ok. 10 % w stosunku do wysokości ustalonej w projekcie zagospodarowania złoża) podmiot wzywany jest do złożenia wyjaśnienia, a jeśli wyjaśnienia okażą się niewyczerpujące to wówczas planowana jest kontrola.*

(akta kontroli str. 56, 248)

Analiza 30 wybranych losowo spośród 425 informacji o zmianach zasobów złoża kopaliny wykazała, że:

- w 22 przypadkach przedsiębiorcy złożyli informacje terminowo, w pozostałych – po terminie określonym w art. 101 ust. 8 ustawy Prawo geologiczne i górnicze, przy czym w trzech – następnego dnia lub dwa dni po tym terminie, a w pięciu – po 17, 23, 24, 46 lub 79 dniach;
- wezwanie do złożenia informacji Z-1 wysłano do wszystkich pięciu ww. przedsiębiorców, przy czym do trzech w ciągu 14 dni po terminie wskazanym

⁴¹ Tj. decyzji, o których mowa w art. 159 ust. 1 ustawy Prawo geologiczne i górnicze.

w powyższym przepisie, a do pozostałych dwóch po 36-37 dniach po upływie wymaganego terminu;

Z wyjaśnień Dyrektor wynika, że wpływ na termin wysłania do dwóch ww. przedsiębiorców wezwania do złożenia informacji Z-1 miała pandemia i związana z tym zmiana organizacji pracy oraz nieobecność pracownika zatrudnionego na stanowisku ds. opłat eksploatacyjnych. Dyrektor dodała, że w związku z ograniczoną liczbą pracowników priorytet miały zadania, w których ważne było zachowanie terminów (...) ze względu na interes przedsiębiorcy. W przypadku informacji o zmianie zasobów złoża kopaliny ustawa nie określa terminu, w którym organ powinien wyegzekwować ww. informacje od przedsiębiorców.

- w żadnym z badanych przypadków nie stwierdzono znacznej różnicy w ilości wydobytej kopaliny pomiędzy wykazaną w informacji Z-1 a wynikającą z półrocznych informacji dotyczących opłat eksploatacyjnych;
- w sześciu badanych informacjach wykazano straty eksploatacyjne, przy czym tylko w jednej z nich ich wysokość była ponad 10% wyższa od określonej w projekcie zagospodarowania złoża. Na tej podstawie przedsiębiorca został, po dokonaniu analizy prawdopodobieństwa naruszenia prawa w ramach wykonywania działalności gospodarczej przez przedsiębiorców, wytypowany do kontroli i skontrolowany w 2022 r.

(akta kontroli str. 165, 166, 249-258, 402, 470)

W Urzędzie monitorowano wywiązywanie się przedsiębiorców z obowiązku uiszczenia opłaty eksploatacyjnej. Do tego celu wykorzystywano plik Excel, do którego wprowadzano, pochodzące z informacji dotyczącej opłaty za wydobytą kopalinę, dane dotyczące ilości wydobytej kopaliny oraz wysokości opłat przypadających na NFOŚiGW⁴² oraz gminę. W oparciu o ilość wydobytej kopaliny i przyjętą na dany rok dla danej kopaliny stawkę opłat wyliczano wysokość należnej opłaty eksploatacyjnej z podziałem na ww. wierzycieli. Następnie wyliczano różnice pomiędzy naliczonymi opłatami przypadającymi na NFOŚiGW i gminę a podanymi przez przedsiębiorcę. Ponadto w pliku, na podstawie przedłożonych przez przedsiębiorców kopii dowodów dokonanych wpłat na konta wierzycieli, wpisywano termin tych wpłat. Fakt nieprzedłożenia ww. kopii dowodów również był odnotowywany. Efekty analiz ww. danych miały odzwierciedlenie w pliku Excel (w kolumnie uwagi znalazły się m.in. informacje, że wpłaty dokonano po terminie lub, że błędnie wyliczono opłatę). Weryfikacji ilości wydobytej kopaliny dokonywano porównując dane z ww. informacji i informacji o zmianach zasobów złoża kopaliny. W pliku nie odnotowywano daty przedłożenia informacji dotyczącej opłaty za wydobytą kopalinę.

Dyrektor wyjaśniła, że niewypełnienie w pliku Excel kolumn w powyższym zakresie oznacza, że przedsiębiorca nie przysłał informacji o wydobywaniu kopaliny w danym półroczu, co skutkowało wysłaniem wezwania do jej złożenia.

(akta kontroli str. 56-57, 259-261)

Analiza 40 losowo wybranych spośród 844 informacji dotyczących opłaty eksploatacyjnej złożonych do Urzędu w okresie objętym kontrolą⁴³ wykazała, że:

- 17 informacji zostało przedłożonych w terminie określonym w art. 137 ust. 3 ustawy Prawo geologiczne i górnicze, tj. przed upływem miesiąca następującego po okresie rozliczeniowym⁴⁴, 19 – nie później niż 10-go dnia po upływie ww. terminu, pozostałe cztery z opóźnieniem wynoszącym od 19 do 90 dni (w każdym

⁴² Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

⁴³ Do dnia losowania, tj. do 28 marca 2023 r.

⁴⁴ Okresem rozliczeniowym z tytułu opłaty eksploatacyjnej jest półrocze liczone odpowiednio od dnia 1 stycznia do dnia 30 czerwca i od dnia 1 lipca do dnia 31 grudnia.

z tych przypadków Urząd 14-go dnia lub 21 dni po upływie wymaganego terminu wezwał przedsiębiorcę do złożenia informacji, w tym w dwóch przypadkach dwukrotnie);

- w 26 przypadkach przedsiębiorcy terminowo wnieśli opłaty eksploatacyjne na rachunki bankowe NFOŚiGW i gminy, w ośmiu po trzech do 87 dni po terminie wskazanym w art. 137 ust. 2a ww. ustawy, w sześciu przedsiębiorca nie przedłożył kopii dowodów dokonanych wpłat, co uznano za nieuiszczenie opłaty w terminie;
- opłata eksploatacyjna została prawidłowo wyliczona przez przedsiębiorców w 36 przypadkach, w czterech – błędnie (w trzech z nich błąd wynikał z przyjęcia błędnej stawki opłaty, w jednym z zaokrąglenia);
- w 24 przypadkach stwierdzono, że przedsiębiorca nie dokonał wpłaty opłaty w terminie albo dokonał wpłaty w wysokości innej niż należna. W związku z tym wydano 22 decyzje ustalające wysokość należnej opłaty, przy czym 11 z nich po uprzednim zawiadomieniu przedsiębiorcy o wszczęciu postępowania administracyjnego, a pozostałe 11 bez zawiadomienia⁴⁵, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. W dwóch przypadkach w związku z dokonaniem wpłaty w wysokości innej niż należna (różnica maksymalnie złotych na korzyść wierzycieli) nie wydano decyzji ustalającej wysokość należnej opłaty.

Dyrektor wyjaśniła, że działając w porozumieniu z NFOŚiGW zaniechano wydania tych decyzji, gdyż jak wynika z wyjaśnień byłych pracowników (...) NFOŚiGW poinformował (e-mail) o braku potrzeby wydawania decyzji do określonej kwoty (prawdopodobnie 50,00 zł). Odnalezienie treści e-mail obecnie jest jednak niemożliwe z uwagi na to że wskazane osoby, jak również ówczesny geolog wojewódzki nie pracują już w Urzędzie. (...) Pracownicy Oddziału Geologii dotarli natomiast do materiałów archiwalnych, z których wynika, że pismem z dnia 15 września 2003 r. (...), Główny Geolog Kraju informował, powołując się na ówczesnie obowiązujące przepisy ustawy Prawo geologiczne i górnicze, iż postępowanie administracyjne organ koncesyjny winien prowadzić jeżeli nastąpi niedopełnienie przez przedsiębiorcę obowiązku wniesienia opłaty eksploatacyjnej lub w razie złożenia informacji z błędem powyżej 5,00 zł. Wyjaśniam również, iż wg informacji uzyskanych z innych urzędów postępowanie takie jest nadal stosowane np. w województwie śląskim i małopolskim. Natomiast w województwie lubuskim i pomorskim organ koncesyjny wydaje decyzje ustalające opłatę eksploatacyjną nawet w przypadku niewielkich groszowych różnic, wynikających np. z niewłaściwego stosowania zaokrąglenia opłaty eksploatacyjnej. Aktualnie, z ostrożności procesowej, z inicjatywy Pani A.S. zasadę taką wprowadzono również w tut. urzędzie od II półrocza 2021 r. (decyzje wydawane od lutego 2022 r.).

(akta kontroli str. 172, 173, 262-271, 470)

Decyzji ustalających opłatę eksploatacyjną za lata 2019-2022 wydano odpowiednio: 47, 43, 57 i 55⁴⁶. Łączna kwota tych opłat ustalona w tych decyzjach wynosiła: odpowiednio: 4 594,5 tys. zł, 4 115,1 tys. zł, 8 392 tys. zł i 9 129 tys. zł.

(akta kontroli str. 272)

W okresie objętym kontrolą do Urzędu nie wpływały skargi dotyczące wydobywania kopaliny bez koncesji oraz naruszenia warunków koncesji. Wpływały natomiast pisma i wnioski z prośbą o podjęcie działań lub przeprowadzenie kontroli w związku niewłaściwą lub nielegalną eksploatacją złoża (łącznie siedem). W jednym przypadku przyjęto ustne zgłoszenie w sprawie nielegalnego wydobywania kopaliny.

⁴⁵ Były to decyzje, które zostały wydane w związku ze stwierdzeniem, na podstawie informacji dotyczących wydobytej kopaliny za lata 2019-2021, niedokonania wpłaty opłaty w terminie lub dokonania jej w wysokości innej niż należna.

⁴⁶ Stan na 7 kwietnia 2023 r.

W dwóch przypadkach spośród ośmiu wyżej wymienionych, Urząd przeprowadził kontrole u dwóch przedsiębiorców wydobywających kopalinę ze złóż⁴⁷. Wyniki tych kontroli wykorzystano do udzielenia odpowiedzi w pięciu sprawach, które załatwiono w terminie nie dłuższym niż 23 dni. Tylko w jednym z tych przypadków ustalenia kontroli potwierdziły zasadność wniosku.

W jednym z ośmiu wyżej wymienionych przypadków, wnioskującemu o podjęcie działań w związku z wykonywaniem skrywki na złożu „Winna” bez decyzji środowiskowej została udzielona odpowiedź. Sprawę rozpatrzono w ciągu 22 dni.

Dwa spośród tych ośmiu zgłoszeń dotyczyło wydobywania kopaliny bez koncesji. W tych przypadkach nastąpiło niezwłoczne⁴⁸ przekazanie spraw do właściwego kompetencyjnie organu nadzoru górniczego (tj. do OUG w Kielcach), a w jednym z nich, w związku ze składowaniem odpadów w miejscach eksploatacji kopaliny, również do WIOŚ w Kielcach. Urząd o tych przypadkach nie poinformował zarówno Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Kielcach, jak i burmistrzów.

Dyrektor wyjaśniła, że z uwagi, iż przedmiotowe informacje w zakresie wydobywania kopalin bez koncesji nie były weryfikowane przez ten organ koncesyjny jako, że nie widział on swojej właściwości, to nie informowano o tych przypadkach właściwych burmistrzów, czy też Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska o możliwości wystąpienia szkody w środowisku.

(akta kontroli str. 445-462, 464)

O naruszeniach warunków koncesji informowały Marszałka również inne organy (głównie OUG w Kielcach)⁴⁹. Łączenie w okresie objętym kontrolą wpłynęło od tych organów sześć pism, w których przedstawiono ustalenia z prowadzonych przez nich kontroli. Urząd w każdym z tych przypadków podjął działania (w trzech przypadkach przeprowadzono kontrolę, a następnie wezwano przedsiębiorców do usunięcia naruszeń, w jednym przeprowadzono wizję terenu, w trakcie której zalecono podjęcie niezbędnych działań porządkowych i rekultywacyjnych, w jednym, po analizie protokołu kontroli z OUG w Kielcach, wezwano przedsiębiorcę do zaniechania naruszeń, w jednym⁵⁰ pozyskano informację od OUG w Kielcach, z której wynikało, że organ ten przeprowadził kontrolę, w wyniku której nie stwierdził nieprawidłowości). Działania te były podejmowane w terminie nie dłuższym niż 36 dni.

(akta kontroli str. 445-448)

W Urzędzie nie podejmowano działań w celu uzyskania informacji o przypadkach nielegalnej eksploatacji kopalin, ponieważ – jak wyjaśniła Dyrektor – *nie są to zadania wynikające z obowiązujących przepisów prawa zastrzeżone dla Marszałka*. Dyrektor dodała, że *podejmowano działania, w celu uzyskania informacji dot. naruszenia warunków koncesji. Jedną z aktywności na tym polu jest bieżąca współpraca pomiędzy Oddziałami Departamentu i wymiana wiedzy oraz analizowane danych na portalach internetowych, np. dotyczących granic złoża, zakresu eksploatacji i porównywania ich z danymi wynikającymi z koncesji. Współpracowano także z innymi organami administracji publicznej najczęściej w ramach kontaktów roboczych (najczęściej telefonicznych) z pracownikami tych jednostek, szczególnie z OUG w Kielcach i WIOŚ w Kielcach.*

(akta kontroli str. 57, 273, 445-448)

Na stronie internetowej Urzędu w zakładce *Działalność niekoncesjonowana* zamieszczono informację dotyczącą wydobywania piasków i żwirów przez osoby

⁴⁷ Kontrola u przedsiębiorcy wydobywającego kopalinę za złoża „Tokarnia II” została wszczęta 16-go dnia licząc daty wpływu wniosku, a u przedsiębiorcy eksploatującego złożo „Winna” – 15-go dnia licząc od daty przyjęcia zgłoszenia.

⁴⁸ Tj. w terminie do 7 dni.

⁴⁹ Poza tym WIOŚ w Kielcach i Okręgowy Inspektor Pracy w Kielcach.

⁵⁰ W związku z pismem Okręgowego Inspektora Pracy w Kielcach informującym o tym, że przedsiębiorca w soboty i w godzinach nocnych prowadzi wydobywanie na złożu „Gluchowiec”.

fizyczne bez koncesji⁵¹. W informacji tej wskazano, że w przypadku naruszenia wymagań określonych w art. 4 ust. 1 ustawy Prawo geologiczne i górnicze, wydobywanie piasków i żwirów uznaje się za działalność wykonywaną bez wymaganej koncesji (nielegalne prowadzenie działalności), a właściwy organ nadzoru górniczego, w drodze decyzji, ustala prowadzącemu taką działalność opłatę podwyższoną, oraz że w przypadku braku sprawcy, stroną postępowania jest właściciel nieruchomości albo inna osoba posiadająca tytuł prawny do nieruchomości, na której jest prowadzona taka działalność. Z kolei w zakładce *Udzielanie koncesji na wydobywanie kopaliny ze złóż* opublikowano procedurę wydawania koncesji, w której w pkt I.I zawarto informację o treści: *Działalność w zakresie wydobywania kopalin ze złóż może być wykonywana dopiero po uzyskaniu koncesji*.

Urząd nie podejmował działań informacyjnych i edukacyjnych mających na celu przeciwdziałanie nielegalnej eksploatacji kopalin (opublikował jedynie ww. informację).

Dyrektor wyjaśniła, że *obecnie, w ramach kampanii edukacyjnej pt.: „Razem tworzymy Ekoświętokrzyskie”, poświęconej ochronie środowiska prezentowany jest film o charakterze edukacyjnym, w którym zasygnalizowano, że podnoszenie świadomości ekologicznej, kształtowanie właściwych postaw, a przede wszystkim aktywizacja mieszkańców województwa świętokrzyskiego na rzecz ochrony środowiska, względem np.: przyrody, powietrza, wody, klimatu, kopalin jest kluczowe w zapewnieniu wysokiej jakości środowiska. Ważne jest także stosowne reagowanie na niewłaściwe korzystanie ze środowiska, np.: zanieczyszczanie wód, powietrza, powierzchni ziemi, wydobywanie kopalin bez uprawnień, ponieważ taka integracja w środowisko może mieć negatywny wpływ na nasze zdrowie.*

(akta kontroli str. 58, 274)

W Urzędzie nie zawierano porozumień lub umów z innymi podmiotami w celu przeciwdziałania nielegalnemu wydobyciu kopalin, podobnie jak w celu jego wykrywania.

Dyrektor wyjaśniła, że *na bieżąco i w trybie roboczym realizowano taką współpracę z OUG w Kielcach. Dyrektor OUG w Kielcach zwraca się do tut. marszałka, w związku z prowadzeniem czynności wyjaśniających niezbędnych do wszczęcia postępowania w sprawie dot. ustalenia opłaty podwyższonej za wydobywanie kopaliny bez wymaganej koncesji, o której mowa w art. 140 ustawy Prawo geologiczne i górnicze, zapytaniem, czy na wskazanej nieruchomości gruntowej właściciel działki lub ktokolwiek inny zwracał się do tut. organu koncesyjnego o wydanie koncesji lub innych decyzji. Spraw takich jest dużo (w 2019 r. – 5, 2020 r. – 11, 2021 r. – 7, 2022 r. – 20, do końca marca 2023 r. – 11). Ponadto współpracujemy z RDOŚ⁵² w Kielcach, WIOŚ, NFOŚiGW w Warszawie, KAS⁵³, KOWR⁵⁴. Głównym celem tej współpracy jest m.in. ochrona udokumentowanych złóż kopalin, tym samym wpływa ona pośrednio na przeciwdziałanie nielegalnemu wydobywaniu kopalin. Po powzięciu informacji o nielegalnym wydobywaniu kopalin, jest ona przekazywana do organu właściwego – OUG w Kielcach.*

(akta kontroli str. 58, 59, 273, 445-448)

Istotnym utrudnieniem związanym ze sprawowaniem nadzoru nad podmiotami wydobywającymi kopaliny oraz przeciwdziałaniem nielegalnej eksploatacji kopalin jest – według Dyrektora – *brak jednolitej w kraju wykładni co do stosowania przepisów*

⁵¹ Informacje dostępne pod adresem <https://www.swietokrzyskie.pro/category/urzed-marszalkowski/departamenty/departament-srodowiska-i-gospodarki-odpadami/oddzialy-departament-srodowiska-i-gospodarki-odpadami/oddzial-geologii/dzialalnosc-niekoncesjonowana>.

⁵² Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska.

⁵³ Krajowa Administracja Skarbowa.

⁵⁴ Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa.

ustawy Prawo geologiczne i górnictwo. Przykładem budzącym wątpliwości jest treść art. 37 ust. 2 ww. ustawy z uwagi na jego fakultatywny charakter w przedmiocie cofnięcia koncesji albo ograniczenia jej zakresu. Wydaje się, że gdyby ustawodawca wskazał w ustawie przyczyny obligatoryjnego cofnięcia lub ograniczenia koncesji, to wyeliminowałby uznaniowość w załatwianiu tego typu spraw przez organy administracji geologicznej. Kolejny artykuł wymagający zmiany to art. 101, z którego wynikają różne terminy związane ze sprawozdawczością w kwestii wydobywania kopaliny. Z art. 101 ww. ustawy wynika, że przedsiębiorca wykonuje operat ewidencyjny zasobów do dnia 28 lutego, na jego podstawie przygotowuje informację o zmianach zasobów (Z-1) i przekazuje ją w terminie do 15 marca za poprzedni rok kalendarzowy właściwemu organowi koncesyjnemu. Natomiast informację o wydobywaniu za II półrocze przedsiębiorca ma obowiązek złożyć do dnia 31 stycznia. Zasadne jest zatem ujednoczenie terminów składania organowi zarówno informacji o wydobywaniu za II półrocze, jak i informacji Z-1, ponieważ informacja ta stanowi podstawę do rzetelnego określenia wielkości wydobytej kopaliny i podjęcia stosownych czynności administracyjnych.

(akta kontroli str. 164)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Marszałek w dwóch przypadkach przekazał dokumenty stanowiące podstawę dokonania wpisu do rejestru obszarów górniczych (kopie decyzji o zmianie koncesji oraz stwierdzeniu jej wygaśnięcia⁵⁵) do prowadzącego rejestr obszarów górniczych po upływie 14 dni od dnia, w którym decyzje stały się ostateczne (tj. w terminie od 15 do 37 dni), co było niezgodne z § 5 ust. 1 rozporządzenia w sprawie rejestru obszarów górniczych i zamkniętych podziemnych składowisk dwutlenku węgla.

(akta kontroli str. 465-469)

Dyrektor nie wskazała w swych wyjaśnieniach przyczyn nieterminowego przekazania do PIG kopii ostatecznych decyzji.

(akta kontroli str. 245-247)

2. W dwóch przypadkach Urząd, w związku z nieudzieleniem przez przedsiębiorców posiadających koncesje na wydobywanie kopaliny ze złóż „Szczery Bór” i „Anna 2” informacji o realizacji zaleceń pokontrolnych, nie podjął żadnych działań w celu ich pozyskania.

Dyrektor wyjaśniła, że w przypadku złoża „Szczery Bór 1” stwierdzono niewielkie naruszenie pasów ochronnych. Ich odbudowy można było dokonać dopiero po wznowieniu działalności polegającej na wydobywaniu piasków, które jak zadeklarował przedsiębiorca miało nastąpić w 2019 r. Organ koncesyjny prawdopodobnie przez nieuwagę nie wyegzekwował usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości. Podobnie kontrola na złożu „Anna 2” wykazała drobne uchybienie w postaci składowania mas ziemnych w miejscach do tego nieprzeznaczonych (...). Prawdopodobnie z uwagi, iż przedsiębiorca nie posiadał obowiązującego planu ruchu odkrywkowego zakładu górniczego i nawet go nie przedłożył do zatwierdzenia do organu nadzoru górniczego, a więc nie mógł prowadzić żadnych robót górniczych, to organ nie wskazał terminu realizacji przemieszczenia wykonanych obwałowań w rejonie południowym i północnym wyrobiska. Poza tym przedsiębiorca nie wykroczył z robotami poza obszar górniczy, a zeskładowane nieprawidłowo masy ziemne nie stanowiły zagrożenia dla racjonalnej gospodarki złóżem.

(akta kontroli str. 159, 161, 401, 402)

⁵⁵ Wydanych przedsiębiorcom posiadającym koncesje na wydobywanie kopaliny ze złóż „Wszachów I” i Wierzbie.

3. Marszałek w 11 przypadkach spośród 22, w których wydał decyzję ustalającą opłatę eksploatacyjną, nie zawiadomił przedsiębiorcy o wszczęciu postępowania administracyjnego w tej sprawie. Dotyczy to decyzji, które zostały wydane w związku ze stwierdzeniem, na podstawie informacji dotyczących wydobytej kopaliny za lata 2019-2021, niedokonania wpłaty opłaty w terminie lub dokonania jej w wysokości innej niż należna.

Zgodnie z art. 61 § 4 ustawy Kodeks postępowania administracyjnego, o wszczęciu postępowania z urzędu lub na żądanie jednej ze stron należy zawiadomić wszystkie osoby będące stronami w sprawie.

Dyrektor wyjaśniła, że w urzędach marszałkowskich stosowane jest różne podejście w odniesieniu do wysyłania zawiadomienia o wszczęciu postępowania administracyjnego z urzędu w sprawach dot. wydawania decyzji w przedmiocie opłaty eksploatacyjnej. Z uwagi na pojawiające się różne interpretacje, co do zawiadamiania o wszczęciu postępowania przedsiębiorcy, często rozbieżne, zmieniono praktykę działania w tym zakresie. Dotychczas brano np. pod uwagę komentarz do przepisów ustawy Prawo geologiczne i górnicze, H. Schwarz, Tom II.: „Postępowanie w sprawie wymierzenia opłaty wszczyna się tylko wtedy, gdy przedsiębiorca w ogóle opłaty nie uiścił. Jeśli opłata została wniesiona po terminie, brak jest podstaw do wszczęcia postępowania, a jeśli postępowanie już wszczęto — należy je umorzyć jako bezprzedmiotowe (art. 105 ustawy Kodeks postępowania administracyjnego), co jednak nie uchyła obowiązku wniesienia przez przedsiębiorcę odsetek za opóźnienie w zapłacie, naliczanych na podstawie przepisów art. 53 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa⁵⁶ w zw. z art. 142 § 1 ustawy Prawo geologiczne i górnicze”. Posiłkowano się także praktyką opartą na założeniu, że skoro opłata eksploatacyjna powstaje z mocy prawa i polega na samoobliczeniu jej przez podmiot, zaś w razie niedokonania przez przedsiębiorcę samoobliczenia – w drodze deklaratoryjnej decyzji administracyjnej, to między brakiem zawiadomienia o wszczęciu postępowania, a treścią decyzji administracyjnej nie zachodził jakikolwiek związek przyczynowy (Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 16 marca 2017 r. II GSK 1736/15). Dyrektor dodała, że przez wiele lat w Urzędzie – ówczesny geolog wojewódzki stosował praktykę, która z ostrożności procesowej w 2022 r. została zmieniona.

(akta kontroli str. 166)

W związku z wyeliminowaniem przez jednostkę nieprawidłowości, NIK nie formułuje wniosku pokontrolnego.

OCENA CZĄSTKOWA

W Urzędzie typowano przedsiębiorców wydobywających kopalinę objętą własnością nieruchomości gruntowej po uprzedniej analizie prawdopodobieństwa naruszenia prawa w ramach wykonywania przez nich działalności gospodarczej. Kontrole u nich prowadzono prawidłowo. Większość skontrolowanych przedsiębiorców, w związku ze stwierdzonymi uchybieniami lub nieprawidłowościami, została zobowiązana do ich usunięcia lub zaniechania naruszeń. W pojedynczych przypadkach nie podjęto jednak działań w celu pozyskania informacji o realizacji zaleceń pokontrolnych. W Urzędzie egzekwowano od przedsiębiorców wywiązanie się z obowiązku przedłożenia informacji o zmianach zasobów złoża kopaliny. Marszałek wydawał decyzje ustalające wysokość należnej opłaty eksploatacyjnej w związku niedokonaniem wpłaty opłaty w terminie lub dokonaniem jej w wysokości innej niż należna. Niestety tylko połowa badanych decyzji została wydana po uprzednim zawiadomieniu przedsiębiorcy o wszczęciu postępowania. Marszałek nie zawsze rzetelnie wypełniał obowiązek przekazywania do PIG dokumentów stanowiących podstawę dokonania

⁵⁶ Dz. U. z 2022 r. poz. 2651, ze zm.

wpisu do rejestru obszarów górniczych. W Urzędzie rzetelnie rozpatrywano wnioski lub prośby o interwencję w związku z naruszeniem warunków koncesji.

IV. Uwagi i wnioski

- Wniosek W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:
1. Terminowe przekazywanie do PIG dokumentów stanowiących podstawę dokonania wpisu do rejestru obszarów górniczych.
 2. Podejmowanie działań w celu pozyskania od przedsiębiorców informacji dotyczących realizacji zaleceń pokontrolnych.
- Uwagi NIK nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kielce, maja 2023 r.

Kontroler

Agnieszka Olejarz
Główny specjalista kontroli
państwowej

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Kielcach
Dyrektor
Grzegorz Walendzik

.....
podpis